

HVEM VALGTE UT SKRIFTENE I DET NYE TESTAMENTET?

“Kanoniseringen av NT”

1. HVORFOR BLE DET NYE TESTAMENTE TIL I DET HELE TATT?

2. VAR APOSTLENE BEVISSTE PÅ SIN EGEN AUTORITET?

3. HVA SIER DET NYE TESTAMENTE SELV OM NYTESTAMENTLIGE SKRIFTER?

4. HVA SIER KIRKEHISTORIEN?

5. HVA MED BØKENE SOM IKKE BLE MED?

6. HVA HAR DETTE Å SI FOR TROVERDIGHETEN?

BART EHRMAN

“Men hvor kom Det nye testamente fra? Det kom fra de proto-ortodokses seier. Hva om en annen gruppe hadde vunnet? Hva om Det nye testamente ikke inneholdt Jesu Bergpreken, men den gnostiske undervisningen som Jesus ga disiplene sine etter oppstandelsen? Hva om det ikke inneholdt brevene til Paulus og Peter, men brevene til Ptolemy og Barnabas? Hva om det ikke inneholdt Matteus-, Markus-, Lukas- og Johannesevangeliet, men Thomas-, Filip-, Maria- og Nikodemusevangeliet?”

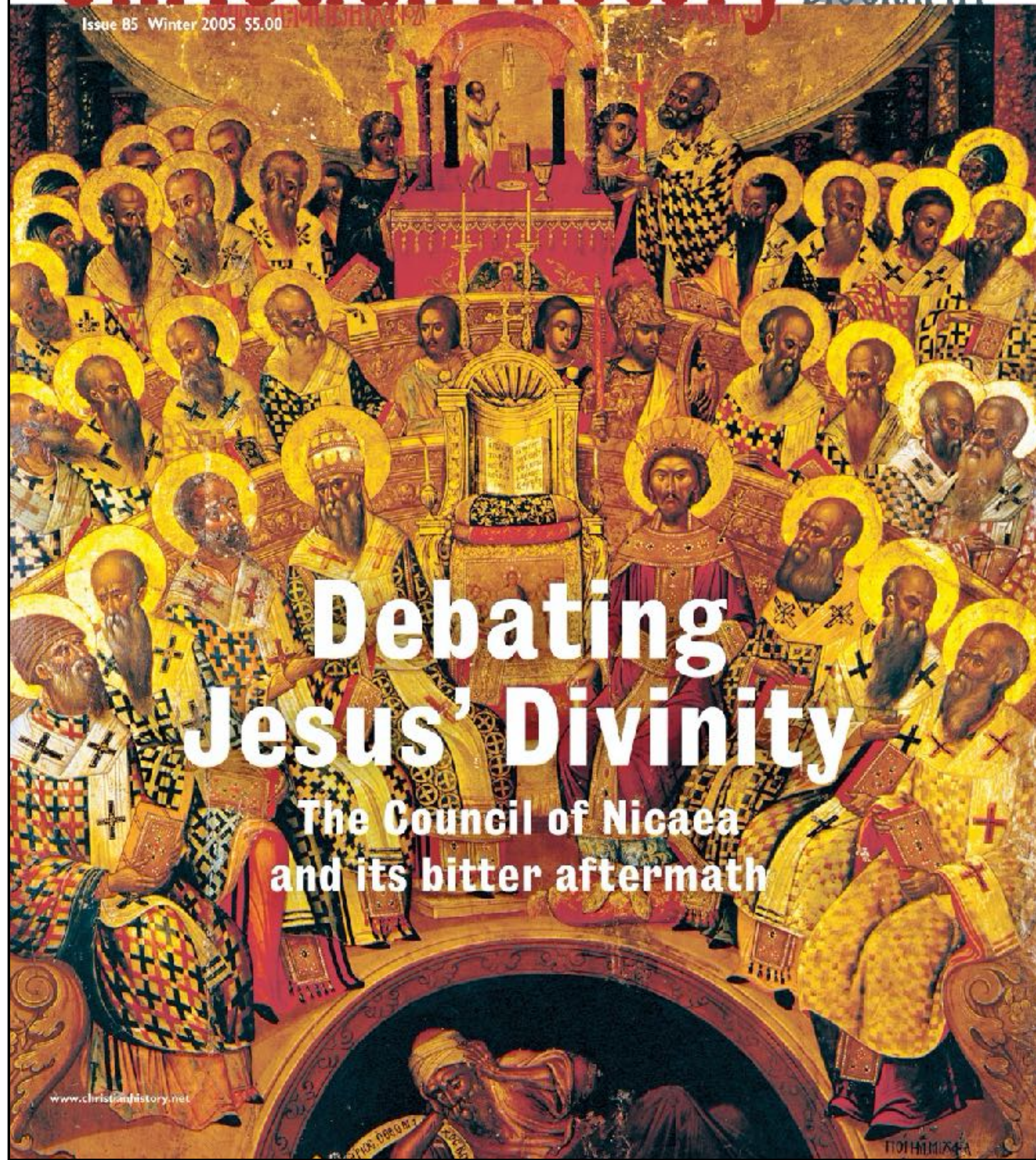
(Lost Christianities, s. 248)

DEN STØRSTE MYTEN?

“I år 325 e.Kr. samlet keiser Konstantin alle Romerrikets biskoper til et kirkemøte i Nikea. Der tok de for seg alle mer eller mindre kristne skrifter som hadde blitt skrevet opp til da, og de stemte over hvilke som skulle utgjøre Det nye testamente og ha autoritet i kirken. Resultatet ble de 27 bøkene vi har i NT i dag, men noen bøker manglet bare et par stemmer for å komme med. Konstantin overså hele prosessen og hadde en finger med i spillet. Derfor er det usikkert om de riktige bøkene egentlig ble med.”

Christian History & BIOGRAPHY

Issue 85 Winter 2005 \$5.00

Debating Jesus' Divinity

The Council of Nicaea
and its bitter aftermath

HVA SKJEDDE
EGENTLIG PÅ
KIRKEMØTET I
NIKEA I ÅR 325?

WIKIPEDIA:

Agenda and procedure [\[edit \]](#)

The agenda of the synod included:

1. The [Arian](#) question regarding the relationship between God the Father and the Son (not only in his incarnate form as Jesus, but also in his nature before the creation of the world); i.e., are the Father and Son one in divine purpose only or also [one in being](#)?
2. The date of celebration of Pascha/Easter
3. The [Meletian](#) schism
4. Various matters of church discipline, which resulted in twenty canons
 1. Organizational structure of the Church: focused on the ordering of the episcopacy
 2. Dignity standards for the clergy: issues of ordination at all levels and of suitability of behavior and background for clergy
 3. Reconciliation of the lapsed: establishing norms for public repentance and penance
 4. Readmission to the Church of heretics and schismatics: including issues of when reordination and/or rebaptism were to be required
 5. Liturgical practice: including the place of deacons, and the practice of standing at prayer during liturgy^[38]

“LEGENDEN” OM NIKEA OG BØKENE I NT

5. Dan Brown: *Da Vinci-koden* (2003)
4. Shirley MacLaine: *Out On A Limb* (1983)
3. Thomas Paine: *Age of Reason* (1794)
2. Voltaire: *Dictionnaire Philosophique* (1764) ++
1. *Vetus Synodicon* (tidligst år 887)

Er valget av bøkene kun et resultat av maktpolitikk?

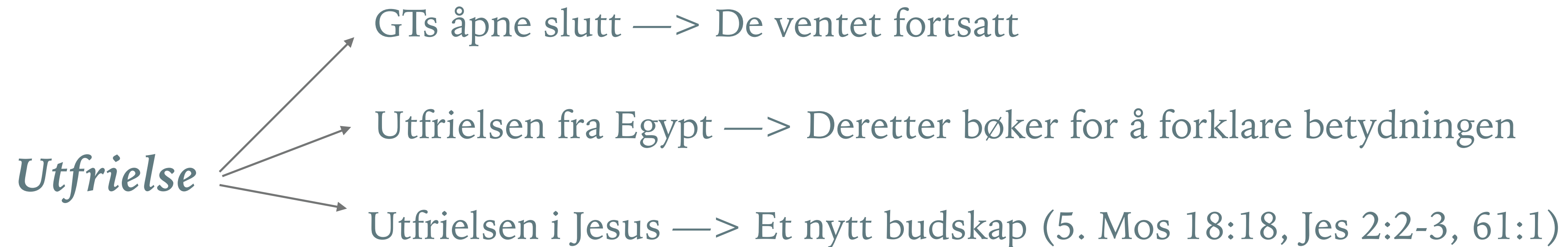
NEI. DETTE SKJEDDE IKKE PÅ NOE KIRKEMØTE, INGEN KEISER VAR INNBLANDET, OG KIRKEN HADDE HELLER INGEN SOM HELST MAKT PÅ DETTE TIDSPUNKTET.

Hvordan fikk vi da Det nye testamente?

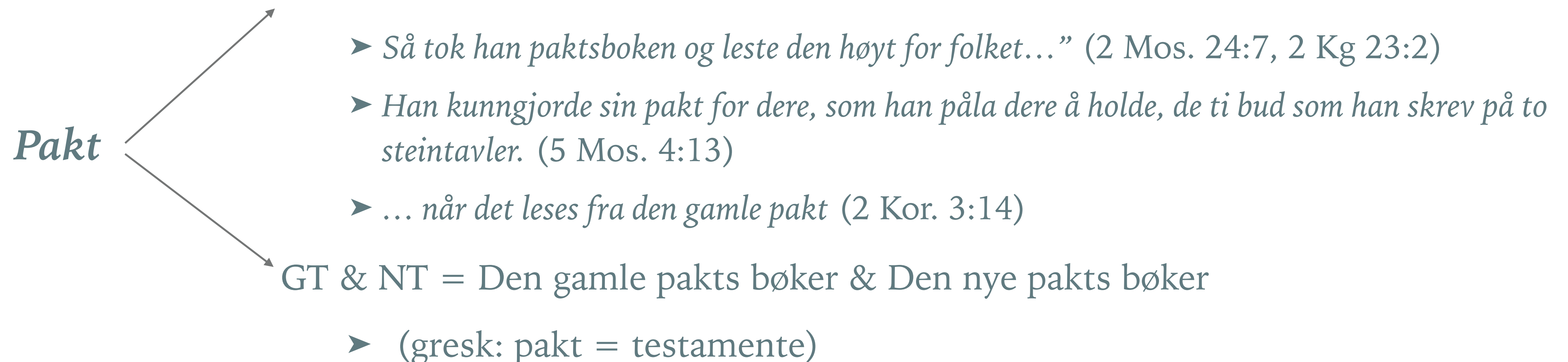
**1. HVORFOR BLE DET NYE
TESTAMENTE TIL I DET HELE TATT?**

1. HVORFOR BLE DET NYE TESTAMENTE TIL I DET HELE TATT?

2 viktige konsepter:

Nesten synonymt med skrevne tekster:

1. HVORFOR BLE DET NYE TESTAMENTE TIL I DET HELE TATT?

1. Fordi de første kristne tenkte at *en ny utfrielse* kom med *ny åpenbaring*.
2. Fordi det var en selvfølge at *en ny pakt* fikk *nye skrifter*.
3. Fordi Gud satte *apostlene* til være “*tjenere for en ny pakt*” (2 Kor 3:6). De skulle vokte, bevare og overbringe det nye budskapet som skulle ut til alle nasjoner.

**2. VAR APOSTLENE BEVISSTE PÅ
SIN EGEN AUTORITET?**

DE VISSTE AT JESUS HADDE GITT DEM SIN AUTORITET

- *Den som hører dere, hører meg, og den som forkaster dere, forkaster meg. Men den som forkaster meg, forkaster ham som har sendt meg. (Luk 10:16)*
- *Men Talsmannen, Den hellige ånd, som Far skal sende i mitt navn, skal lære dere alt og minne dere om alt det jeg har sagt dere. (Joh 14:26)*
- *Som du har sendt meg til verden, har jeg sendt dem til verden. Jeg helliger meg for dem, så også de skal helliges i sannheten. Jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som gjennom deres ord kommer til tro på meg. (Joh 17,18-20)*
- *Jeg har vist meg for deg for å velge deg ut til tjener og til vitne... (Apg 26:16)*
- *...for de vitnene Gud på forhånd hadde utvalgt, for oss som spiste og drakk sammen med ham etter at han var stått opp fra de døde. Og han påla oss at vi skulle forkynne for folket og vitne... (Apg 10:41-42)*

MATTEUS OG MARKUS

Matteus

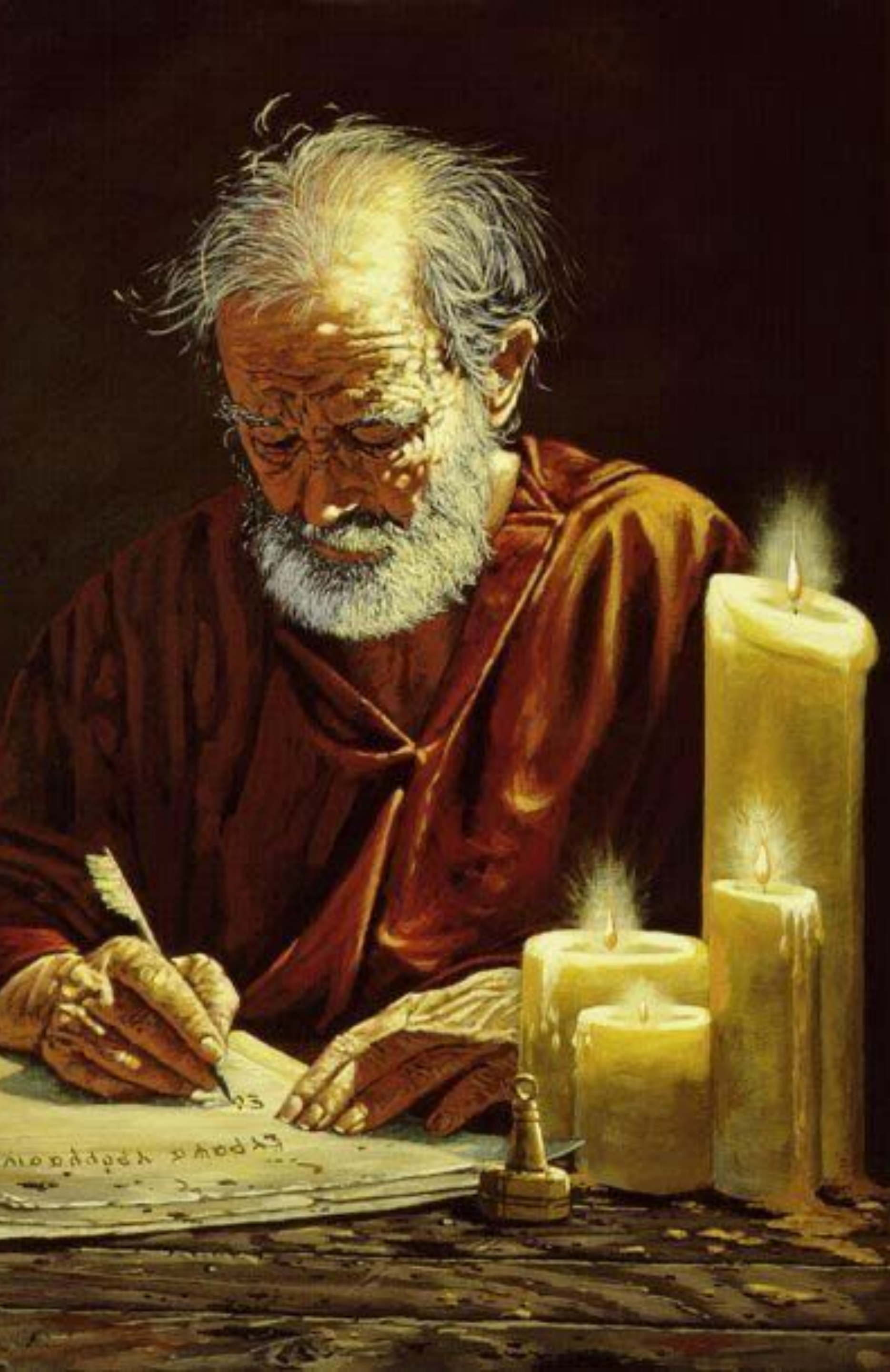
- Bare Krøn og Matt begynner med en slektstavle med fokus på David.
- Matteus så på evangeliet sitt som en fortsettelse på Guds frelseshistorie i GT.

Markus

- 1:1 - bruker 'evangelium' om en skriftlig versjon av apostlenes budskap
- Peter er den første og siste disippelen som nevnes (1:16 og 16:7) —> en praksis for å henvise til kilden (*inclusio*)

JOHANNES

- *Det er denne disippelen som vitner om alt dette og som har skrevet dette, og vi vet at hans vitneutsagn er sant. (Joh 21:24)*
- *Det som var fra begynnelsen, det vi har hørt, det vi har sett med egne øyne, det vi så og som hendene våre tok på, det forkynner vi: livets ord. Og livet ble åpenbart, vi har sett det og vitner om det og forkynner dere det evige liv, som var hos Far og ble åpenbart for oss. Det som vi har sett og hørt, forkynner vi også for dere... Dette er budskapet vi har hørt av ham og forkynner for dere... (1 Joh 1:1-5)*

PAULUS TIL GALATERNE

- *Paulus, apostel, ikke utsendt av mennesker eller ved noe menneske, men av Jesus Kristus og av Gud, vår Far... (Gal 1:1)*
- *Men om vi selv, ja, om en engel fra himmelen skulle forkynne dere et annet evangelium enn det vi forkynte dere, forbannet være han! (Gal 1:8)*
- *For jeg kunngjør for dere, søsken: Det evangeliet jeg har forkynt, er ikke menneskeverk. Jeg har heller ikke mottatt eller lært det av noe menneske; nei, det var Jesus Kristus som åpenbarte seg for meg. (Gal 1:11-12)*

PAULUS TIL TESSALONIKERNE

- *Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneskeord, men som det Guds ord det i sannhet er. (1 Tess 2:13)*
- *Dere vet jo hvilke påbud vi ga dere fra Herren Jesus... Den som avviser dette, avviser derfor ikke et menneske, han avviser Gud... (1 Tess 4:2, 8)*
- *Stå derfor fast, søsken, og ta vare på de overleveringene vi har undervist dere i, enten muntlig eller i brev. (2 Tess 2:15)*
- *Vi pålegger dere, søsken, i vår Herre Jesu Kristi navn: Hold dere unna alle søsken som ikke holder orden på livet sitt og ikke retter seg etter den overlevering dere mottok fra oss. (2 Tess 3:6)*
- *Og hvis noen ikke vil adlyde det vi sier i dette brevet, så merk dere hvem det er. Ha ikke noe med ham å gjøre, så han kan se sin skam. (2 Tess. 3:14)*

PAULUS TIL KORINTERNE

- *Til de andre sier jeg - dette er mine ord, ikke Herrens: Dersom en bror har en kone som ikke er troende, og hun gjerne vil bli hos ham, skal han ikke skille seg fra henne. (1 Kor. 7:12)*
- *For jeg har mottatt fra Herren det jeg også har gitt videre til dere... (1 Kor 11:23)*
- *Hvis noen mener seg å være profet eller ha åndsgaver, så skal han vite at det jeg skriver, er et Herrens bud. Den som ikke godtar dette, blir selv ikke godtatt. (1 Kor 14:37-38)*
- *For først og fremst overga jeg til dere det jeg selv har tatt imot... (1 Kor 15:3)*

“

Paulus så ingen forskjell på autoriteten av sitt eget apostoliske ord og autoriteten av Herrens ord som hadde blitt overlevert ham.

- Herman Ridderbos

N.T. WRIGHT

Det ble ofte sagt at forfatterne av Det nye testamente “trodde ikke at de skrev ‘hellig skrift’”. Dette er det vanskelig å opprettholde historisk i dag. Det faktum at skriftene deres var, på ulike måter, “situasjonsbetinget” (de tydeligste eksemplene er brev som ble skrevet for å ta opp plutselige problemer), er ikke relevant. På nettopp de tidspunktene med presserende behov (når han skriver f.eks. Galaterne eller 2 Korinterbrev), er Paulus mest bevisst på at han skriver som en med autoritet ut fra det apostoliske kallet han hadde fått fra Jesus Kristus, og i Åndens kraft, for å bringe liv og orden til menigheten med sine ord.

3. HVA SIER DET NYE TESTAMENTE SELV OM NYTESTAMENTLIGE SKRIFTER?

3. HVA SIER DET NYE TESTAMENTE SELV OM NYTESTAMENTLIGE SKRIFTER?

For Skriften sier: Du skal ikke sette muleband på en okse som tresker, og: Arbeideren er verd sin lønn. (1 Tim 5:18, ca. 63 e.Kr.)

➤ 5. Mos 25:4 og Luk 10:7 (eneste forekomst, og identisk på gresk)

1. “Skriften sier” gjelder bare 5. Mos 25:4, men ikke til det andre sitatet. Enten et sitat av Jesus eller et ordtak brukt av Jesus.
2. “Skriften sier” gjelder begge sitatene. Et eller annet dokument siteres som “Skriften” på et tidlig stadium. Så hvorfor ikke Lukas 10:7 i stedet for noe hypotetisk?

3. HVA SIER DET NYE TESTAMENTE SELV OM NYTESTAMENTLIGE SKRIFTER?

Når du kommer, må du ta med deg kappen som jeg lot bli igjen i Troas hos Karpos, og bøkene, framfor alt pergamentrullene ('membranas'). (2 Tim 4:13, ca. 64 e.Kr)

- Brukt om en “skinnbok” (NB88) i det 1. årh.
- Bøkene (rullene) = GT?
Pergamentene = Hans egne brev?

Codex Sinaiticus (300-tallet), eldste fullstendige Bibel

3. HVA SIER DET NYE TESTAMENTE SELV OM NYTESTAMENTLIGE SKRIFTER?

- *Og Herrens tålmod skal dere se som en mulighet til frelse. Det samme har jo også vår kjære bror Paulus skrevet til dere, ut fra den visdom som er gitt ham. Om dette taler han i alle de brevene hvor han kommer inn på disse spørsmålene. Det er noe der som er vanskelig å forstå, og de ukyndige og svake forvrenger dette, slik de også gjør med de andre skriftene, og det fører til fortapelse for dem selv. (2 Pet 3:15-16, ca. 65 e.Kr.)*
- Forventer at leserne vet hva han snakker om, og at de er enige i at Paulus sine brev er en del av “Skriften”.
- *Jeg ville minne dere om det de hellige profetene har sagt, og om det budet deres egne apostler har fra Herren og Frelseren. (3:1-2)*
- Profetene + apostlene = GT + NT?

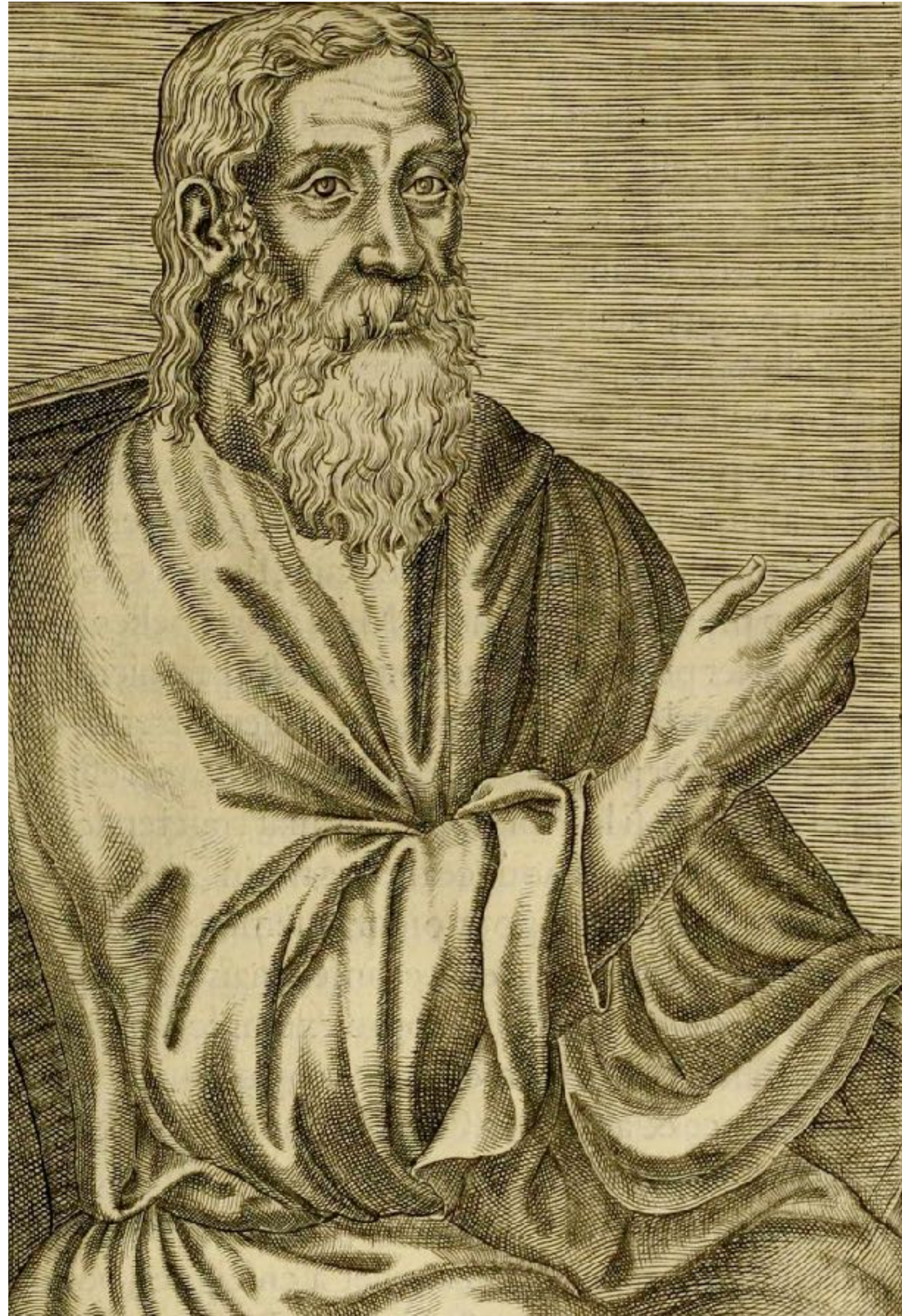
3. HVA SIER DET NYE TESTAMENTE SELV OM NYTESTAMENTLIGE SKRIFTER?

1. Flere ting tyder på at både evangeliene, Paulus sine brev og andre apostlers brev ble ansett som “Skriften” på lik linje med GT så fort de var skrevet.
2. Vi har en “ontologisk” kanon allerede i det 1. århundre: Skriftene var kanon så fort de eksisterte. (Kanon fra Guds perspektiv)

4. HVA SIER KIRKEHISTORIEN?

1. KLEMENSBRREV (CA. 96 E.KR.)

- *“Apostlene mottok fra Herren Jesus Kristus det evangeliet de forkynnte for oss. Jesus Kristus ble utsendt av Gud. Kristus kommer altså fra Gud, og apostlene fra Kristus. Begge deler skjedde i god orden etter Guds vilje.” (42:1-2)*
- *“På grunn av misunnelse og nag ble de største og rettferdigste søyler forfulgt og måtte kjempe inntil døden.” (5:2)*
- ser på apostlene som utsendt av Kristus med evangeliet til å være kirkens søyler
- Har en samling Paulusbrev, bruker disse veldig naturlig og forventer tydelig at mottakerne også har de samme brevene.
- Siterer/alluderer til 22-24 av NTs bøker

CA. 110 E.KR.

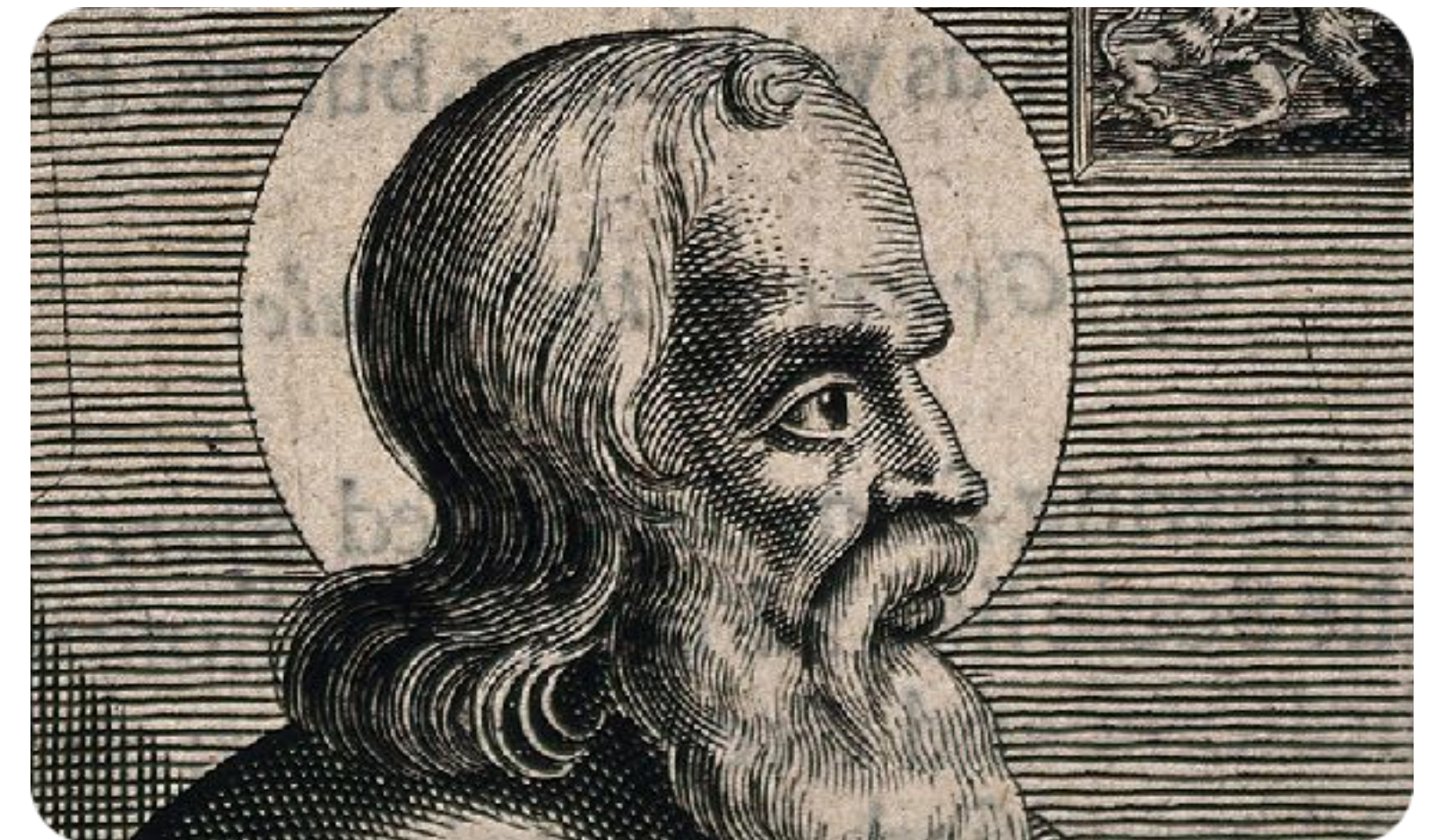
Ignatius, biskop av Antiokia:

- Siterer og ser ut til å kjenne til mange Paulusbrev og flere evangelier.
- *“Jeg befaler dere ikke lik en Peter og en Paulus. De er apostler. Jeg står under dom.”* (Ign. Rom 4:3)
 - Så på apostlenes ord som autoritative.

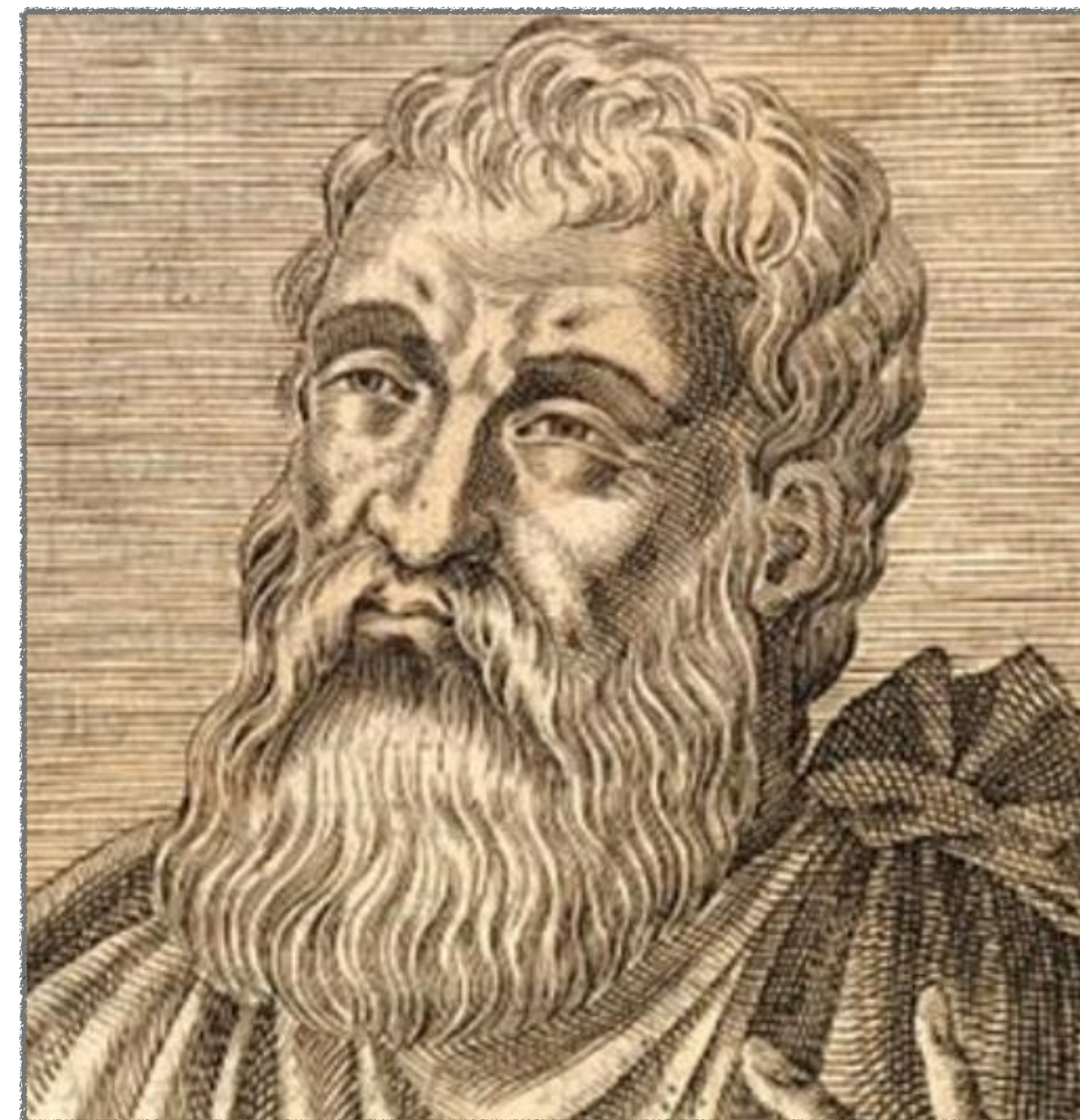
Polykarp, biskop av Smyrna:

- *“Jeg stoler nemlig på at dere er vel bevandret i de hellige skrifter... det heter jo i disse skrifter: “Blir dere sinte, så synd ikke.” Og: “La ikke solen gå ned over deres vrede.”* (Pol. Fil. 12:1, sitat fra Ef 4:26)
- Viser mulig kjennskap til alle evangeliene, Apg, 10 Paulusbrev, Hebr, 1 Joh og 1 Pet.

JUSTIN MARTYR (CA. 150 E.KR.)

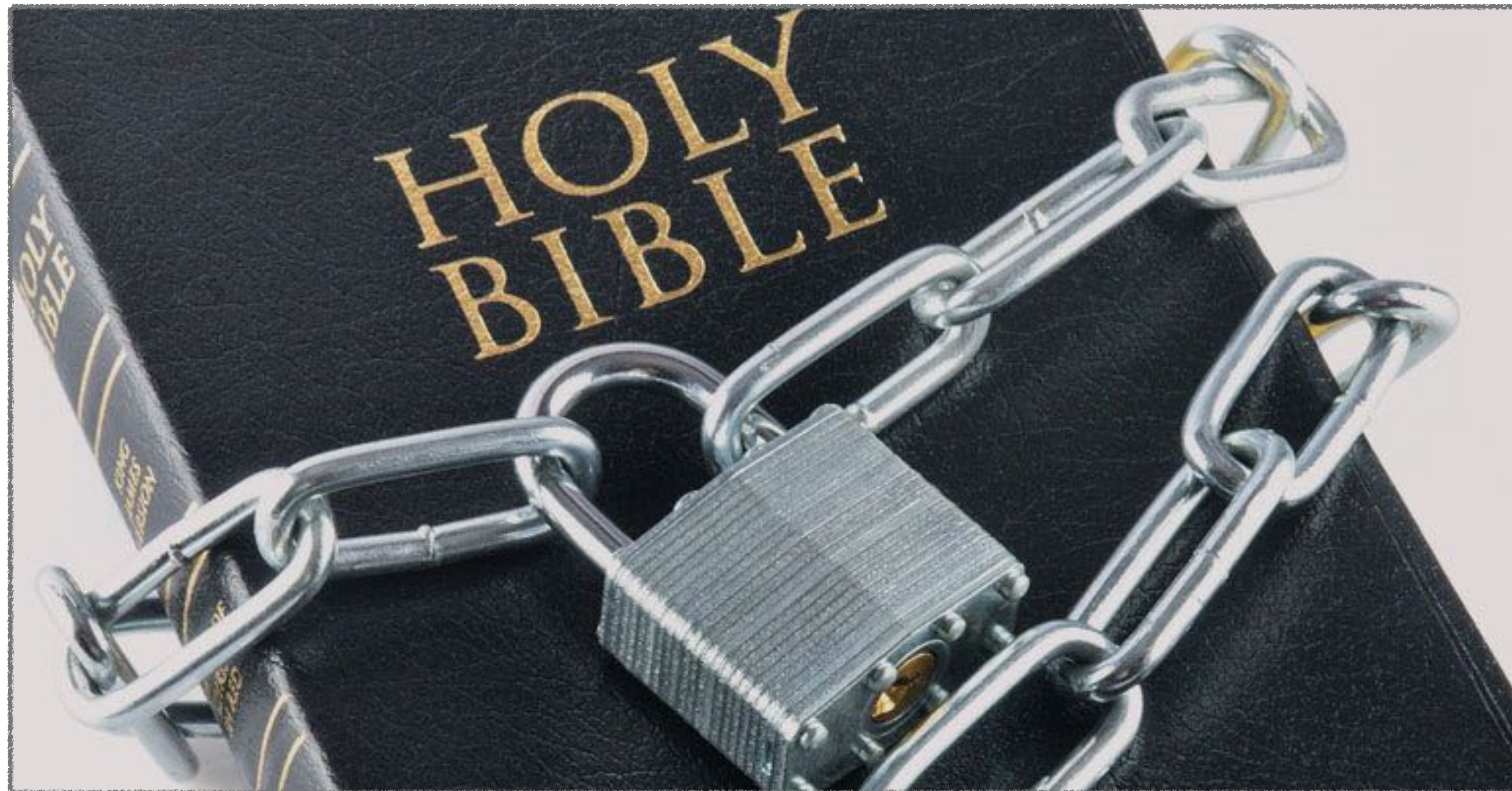
- *“For apostlene har, i memoarene de skrev, som kalles evangelier, overlevert til oss det som ble pålagt dem.” (1 Apol. 66:3)*
- *“...nedskrevet av apostlene hans og de som fulgte dem.”*
- *“Og på dagen som kalles søndag, samles alle som bor i byer eller på landsbygda sammen på ett sted, og apostlenes memoarer eller profetenes skrifter leses så lenge tiden tillater det...” (1 Apol. 67:3)*

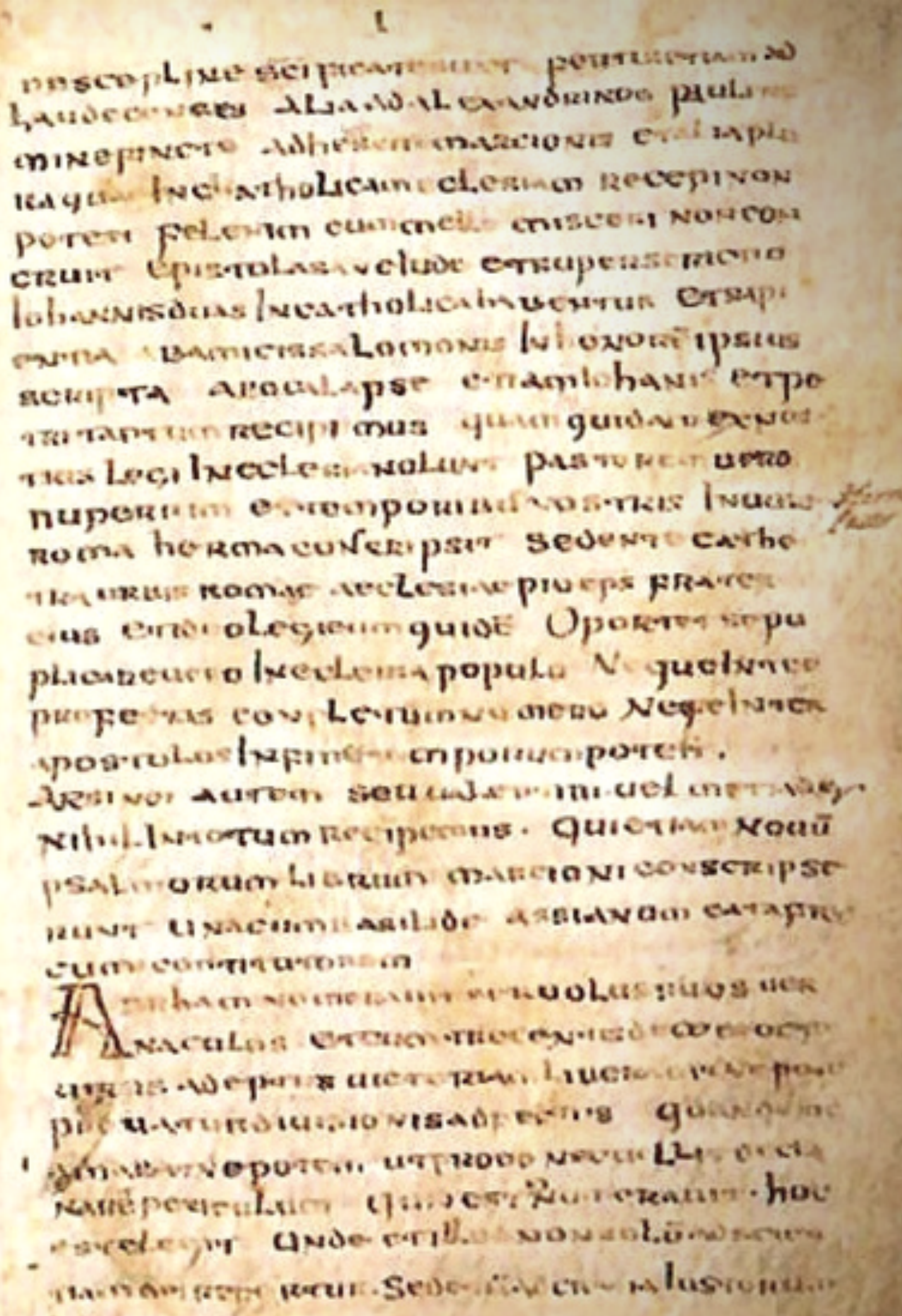

1. Evangeliene leses i gudstjenesten på lik linje med GT
2. Evangeliene nevnes først.
3. “Alle” kjenner til dem.

DIONYSIUS, BISKOP AV KORINT (CA. 170 E.KR.)

- Er nøye med å adskille sine egne brev fra “Herrens Skrifter”, så ingen skal tro at han skrev nye kanoniske bøker. Han kaller sine egne brev “mindreverdige”.
- Tydelig at han mente at kanon var “lukket” allerede på dette tidspunktet.

DET MURATORISKE FRAGMENT (CA. 170 E.KR.)

- ▶ Eldste kanonliste, men ikke dermed sagt en universell liste.
- ▶ Nevner ikke Hebr, Jak og 1-2 Peter (muligens 3 Joh).
- ▶ Avviser eksplisitt to falske Paulusbrev
- ▶ Avviser 'Hyrden' av Hermas fordi det ble skrevet "ganske nylig, i vår egen tid" og ikke på apostlenes tid.
- ▶ Kanon "lukket" etter apostlene

FLERE KIRKEFEDRE...

➤ **Ireneus, biskop av Lyon (ca. 180):**

➤ “...fra de som ga oss evangeliet, det som de på et tidspunkt forkynte offentlig, og på et senere tidspunkt, etter Guds vilje, ga videre til oss i Skriftene, til å være fundamentet og søylen i vår tro.” (Haer. 3.1.1)

➤ “...Ordet... ga oss evangeliet, firfoldig i form but holdt sammen i én Ånd.”

➤ **Klement av Alexandria (ca. 198 e.Kr.):** Anerkjenner de 4 evangeliene, Paulus’ 13 brev, Heb, Apg, 1 Pet, 1-2 Joh, Jud og Åp.

➤ **Gaius fra Roma (ca 200 e.Kr.):** Anerkjenner 13 Paulusbrev og refset montanistene for deres “*frekkhet i å skrive nye skrifter*”.

ORIGENES (CA. 250 E.KR.)

“Matteus lot først den prestelige basun lyde i sitt evangelium, Markus også, Lukas og Johannes spilte begge sine egne prestelige basuner. Selv Peter roper ut med basuner i to av sine brev, Jakob og Judas også. I tillegg lar også Johannes basunen lyde gjennom sine brev [og Åpenbaringen], og Lukas, slik han beskriver Apostlenes gjerninger. Og nå kommer den siste, han som sa “jeg tror Gud har satt oss apostler nederst”, og i fjorten av sine brev, med tordnende trompeter, bryter han ned Jerikos murer...” (Hom. Jos. 7.1)

4. HVA SIER KIRKEHISTORIEN OSS?

1. Det var hele veien en bevissthet om apostlenes spesielle autoritet, og skriftene deres ble brukt og sitert mer enn noen andre skrifter.
2. Kanon var aldri åpen for nye bøker som var skrevet etter apostlenes tid. Kirken fokuserte i stedet på de bøkene Gud *allerede* hadde gitt (den “ontologiske” kanon).
3. En “funksjonell” kanon fra 100-tallet: Det var apostlenes skrifter (spes. en “kjerne” av evangeliene, Apg, Paulus, 1 Pet og 1 Joh) som i praksis fungerte som kanon.
4. “Kriteriene for utvalget”? Mer en anerkjennelse/mottagelse enn et bevisst utvalg etter kriterier. Først og fremst måtte de komme fra apostoliske kretser (—> 1. årh, rett lære, kjent)

**5. HVA MED BØKENE SOM
IKKE BLE MED?**

5. HVA MED BØKENE SOM IKKE BLE MED?

Nærmest: *Barnabasbrevet* (130) og *'Hyrden'* av *Hermas* (150)

- Noen trodde det var skrevet av Barnabas i Apg., men brevet nevner ikke noen forfatter.
- *"Hyrden"* skrevet av en Hermas fra Roma —> ble knyttet til Rom 16:14 av noen. Muratoriske kanon (170) avviser det.

Tomas-"evangeliet" (ca. 150)

- Gnostisk teologi + for sen til å ha blitt skrevet av apostelen Tomas.
- Kun utsagn: Kunne ikke fullføre GT-historien.
- Nevnes aldri i noen tidlig liste, ikke funnet i noen manuskriptsamling av NT, har aldri blitt diskutert seriøst, ble tydelig avvist av kirkefedre.

5. HVA MED BØKENE SOM IKKE BLE MED?

- *Peterevangeliet* (ca. 150)
 - Ut av graven kommer en kjempe-Jesus med hode som rekker opp til himmelen, etterfulgt av et snakkende kors.
 - Gnostiske tendenser: Jesus føler ingen smerte på korset og roper “Min kraft, min kraft, hvorfor har du forlatt meg?”
 - Brukes av og til av kirkefedre, men ble aldri diskutert, kom aldri på noen kanonliste og ble etter hvert klart avvist.

MANUSKRIPTBEVISENE FRA 100- OG 200-TALLET

- Sier oss noe om hvilke tekster kristne leste, brukte og kopierte.
 - NT-skriftene helt klart de mest populære.
 - Vi har over 60 manuskripter (hele/delvise) av NT fra denne perioden.
 - Flest kopier av Matt, Luk, Joh, Apg, Rom, Heb og Åp.
 - Mest populære: Joh (18 stk) og Matt (12 stk).
 - Andre “kristne” skrifter: 17 stk.
 - Mest populær: Tomasevangeliet (3)

5. HVA MED BØKENE SOM IKKE BLE MED?

Early use of the Gospels and Acts

	<u>Ig</u>	<u>Po</u>	<u>M</u>	<u>Va</u>	<u>JM</u>	<u>Ir</u>	<u>C</u>	<u>T</u>	<u>MC</u>	<u>O</u>	<u>E</u>	<u>CS</u>	<u>A</u>	<u>D</u>	<u>P</u>	<u>V</u>
<u>Matthew</u>	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
<u>Mark</u>	·	✓	·	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
<u>Luke</u>	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
<u>John</u>	✓	·	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
<u>Acts</u>	✓	✓	✗	·	·	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
<u>Gospel of Thomas</u>	·	·	·	·	·	·	·	·	·	✗	✗	·	·	·	·	·
<u>Gospel of Truth</u>	·	·	·	✓	·	✗	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
<u>Gospel of the Twelve</u>	·	·	·	·	·	·	·	·	·	✗	·	·	·	·	·	·
<u>Gospel of Peter</u>	·	·	·	·	·	·	·	·	·	?	✗	·	·	·	·	·
<u>Gospel of Basilides</u>	·	·	·	·	·	·	·	·	✗	✗	·	·	·	·	·	·
<u>Gospel of the Egyptians</u>	·	·	·	·	·	·	✓	·	·	✗	·	·	·	·	·	·
<u>Gospel of the Hebrews</u>	·	·	·	·	·	·	✓	·	·	?	✗	·	·	·	·	·
<u>Gospel of Matthias</u>	·	·	·	·	·	·	·	·	·	✗	✗	·	·	·	·	·
	<u>Ig</u>	<u>Po</u>	<u>M</u>	<u>Va</u>	<u>JM</u>	<u>Ir</u>	<u>C</u>	<u>T</u>	<u>MC</u>	<u>O</u>	<u>E</u>	<u>CS</u>	<u>A</u>	<u>D</u>	<u>P</u>	<u>V</u>

**6. HVA HAR DETTE Å SI
FOR TROVERDIGHETEN?**

HVA HAR DETTE Å SI FOR TROVERDIGHETEN?

Historiens gang:

1. Gud gir sine bøker gjennom apostlene
(*ontologisk kanon, 1. årh*)
2. Bøkene anses som autoritative og brukes som 'Skriften' (*funksjonell kanon, 2. årh*)
3. Kirken har en offisiell kanonliste (*eksklusiv kanon*)
(*4. årh*)

En prosess: Skjedde gradvis i menighetene i Romerriket *uavhengig* av hverandre.

HVA HAR DETTE Å SI FOR TROVERDIGHETEN?

- Det nye testamente er det skrevne uttrykket av den autoritative, grunnleggende øyenvitne-overleveringen som ble gitt av Jesu apostler.
- ‘Apostolisitet’ handlet ikke om apostolisk forfatterskap men mer om et skrift ble ansett for å inneholde autoritativ apostolisk overlevering.
- Dette var mest sannsynlig hvis 1) det var skrevet på apostlenes tid, og 2) det var skrevet av noen som fikk informasjonen sin direkte fra en apostel.
- Bøkene i NT ble ikke ansett som autoritative fordi kirken erklærte det, ikke engang fordi de ble skrevet direkte av en apostel, men fordi de inneholdt den grunnleggende apostoliske lære.

MICHAEL KRUGER

michaeljkruger.com

